

Energiatiedon lukutaidon 5 A:ta: Harppauksilla myönteisiin energia- arjen muutoksiin

Kirjoittaja Teija Keränen BCDC Interaction 15.05.2019

-
-
-
-
-

Vaikka Euroopan komission ilmastotyöstään palkitseman lin kunnan asukkaat ovat valveutuneita energia-asioissa, on yllättävää, ettei heidän ja muiden suomalaisten energiatiedon lukutaidossa ilmene huomattavia eroja. Lukutaidon yhteneväisyyksiä ja pienempiäkin eroja on kuitenkin silmiä avaavaa tarkastella arjen informaatioympäristön näkökulmasta.

Huomioni perustuvat hiilineutraali- eli Hinku-kunta lin sekä muiden suomalaisten kotitalouksien energiatiedon lukutaitoa vertailevaan kyselytutkimukseen, jonka toteutin [lisisti Energinen -hankkeessa](#) syksyllä 2018. Energiatiedon lukutaidon ytimen muodostavat faktorianalyysin tulokset, viisi A:ta. Näitä täydentävät energiatietotesti ja ilmastoystävällistä toimintaa kuvaavat tulokset.

Tietoisuutta lisää – muutosta motivaatioon?

Viiden A:n energiatiedon lukutaidon ydin

- **Asenne** = kotitalouden yleiset ilmastonmuutos- ja energia-asenteet
- **Aikomus** = kotitalouden oma arvio energiamuutosvalmiudestaan, joka ilmenee
  - haluna saada energiatietoa useista lähteistä
  - helppoutena löytää energiatietoa painetuista lähteistä
  - valmiutena ottaa vastaan tietoa asiantuntijoilta ja tuttavilta
  - haluna säästää energiaa ja muuttaa käyttäytymistä ilmastoystävällisemmäksi
- **Ajattelu** = kotitalouden oma arvio kyvystään löytää ymmärrettäviä ja luotettavia energiatiedonlähteitä
- **Arkikäyttö** = kotitalouden valveutuneisuus käyttää energiatietoa arjessaan
- **Arviointi** = kotitalouden käsitys kyvystään arvioida painettujen ja internetin energiatiedonlähteiden luotettavuutta

Tutkimuksen tulosten mukaan muiden suomalaisten kotitalouksien kuin iiläisten kotitalouksien tietämys on hieman parempaa sähkönkulutusta ja -tuotantoa, energialähteitä ja hiilidioksidipäästöjä sekä energia-aiheisia käsitteitä koskevissa teemoissa. Lisäksi muut suomalaiset kotitaloudet näyttävät olevan valveutuneempia kuin iiläiset huomioimaan ilmaston omassa toiminnassaan.

Koulutus- ja tulotaso ovat yhteydessä sekä tietämykseen että ilmaston huomioivaan toimintaan. Koulutustason noustessa tutkimuksessa toteutetun tietotestin tulokset paranevat – alimmat tuloluokat erottuvat puolestaan matalammilla pisteillä. Sen sijaan ilmastoystävällisessä toiminnassa, kuten liikkumisessa, äänestämässä ja uusiutuvan energian käytössä, alemmat koulutus- ja tuloluokat saavat korkeammat pisteet.

Energia- ja ilmastoaiheisen viestinnän kohdistamisessa on otettava huomioon kunnan sosiaalinen rakenne. Ylipäätään kaikenlainen tietoisuuden lisääminen ympäristö- ja energia-asioissa todennäköisesti motivoi ihmisiä muutokseen myös heidän omassa arjessaan. Tietämättömyyttä energia-arjen kannalta oleellisissa asioissa on, vaikkeivat erot ole niinkään alueellisia. Esimerkiksi sekä iiläisistä että muista suomalaisista kotitalouksista vain noin puolet tiesi, että suomalaisten hiilijalanjälki on asukaslukuun suhteutettuna kansainvälisessä vertailussa suuri. Tällaisten ilmastokuormituksen perusasioiden tiedostaminen on energia-arjen valintojen kannalta tärkeää. Mitä arkiympäristön energiainformaatiokylläisyys merkitsee?

Entä miten kotitaloudet kokevat energianeuvonnan tarpeensa? Tässä iiläisten ja muiden suomalaisten kotitalouksien kokemukset poikkeavat toisistaan. Viidennes muista suomalaisista, mutta vain reilu kymmenen prosenttia iiläisistä kotitalouksista mainitsee tarvitsevansa energianeuvontaa.

Ilmenee myös, että lähes kaikki iiläiset kotitaloudet ovat perillä kotinsa sähkönkulutuksesta ja siitä, mistä etsiä energiatietoa. Sen sijaan muiden suomalaisten vastaukset kertovat hieman vähäisemmästä tietämyksestä. Lisäksi iiläisistä melkein puolet kokee, ettei energiatiedon löytäminen lehdistä ja kirjoista ole vaikeaa – muista suomalaisista energiatiedonhankintataitonsa tälle tasolle arvioi vain kolmannes. Toisaalta noin puolet iiläiskotitalouksista toteaa, että energia-aiheiset käsitteet ovat vaikeaselkoisia, ja että on vaikeaa tietää kehen voisi luottaa energiakysymyksissä.

Vastanneiden kotitalouksien väliset erot voivat heijastaa iiläisten elämää energiainformaatiokylläisemmässä arkiympäristössä, joka kehittää kykyä arvioida energiatietosisältöjä, mutta vahvistaa myös käsitystä omista kyvyistä löytää tätä tietoa.

lin edelläkävijyyttä ilmastoasioissa heijastuu myös kotitalouksien uusiutuvan energian käyttöön. Lähes puolet iiläisistä kertoo ostavansa uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä, kun muista suomalaisista näin tekee reilusti alle puolet. Yli puolet vastanneista kotitalouksista on kiinnostunut myös aurinkopaneelien hankinnasta, iiläisten kiinnostus oli hieman suurempaa kuin muiden suomalaisten.

Uusiutuva energia = ilmasto- ja energiapolitiikkaa...

Energian ja uusiutuvan energian teemat ovat myös poliittisesti painottuneita. Vajaa kolmannes iiläisistä ja reilu kolmannes muista suomalaisista kotitalouksista kertoo äänestäneensä neljän vuoden takaisissa eduskuntavaaleissa ehdokasta, joka pyrkii edistämään uusiutuvan energian hyödyntämistä.

Uusiutuvasta energiasta ollaan montaa mieltä. Muun muassa uusiutuvan energian tuotantoon liittyy kilpailevia – esimerkiksi tuulivoimaloiden maankäyttöön liittyviä – näkökantoja. Iissä tuulivoimaa on tuotettu jo vuosia, joten kunnassa asuvilla voi olla muita suomalaisia konkreettisempi käsitys uusiutuvasta energiasta. Vaikka iiläisillä on pidempiaikaista käytännön kokemusta, ovat heidän asenteensa yhtä myönteisiä kuin muiden suomalaisten. Näen myönteisyyden kannustimena lisääntyvän uusiutuvan energian käyttöön myös muualla Suomessa.

...ja kotitalouksien keskinäistä vuorovaikutusta

Iiläiset korostavat ihmisten keskinäisen kanssakäymisen merkitystä energiatiedon lukutaitoonsa. Vajaan kolmanneksen mielestä tuttavien kokemukset ja mielipiteet vaikuttavat merkittävästi heidän omaan energiaratkaisuihinsa – muissa suomalaisissa kotitalouksissa näin ajattelee noin neljännes.

Iin kunta on rohkaiseva esimerkki siitä, miten yhteistyöllä, positiivisella asenteella, voimauttamisella ja kannustamisella sekä kuntalaiset mukaansatempaavalla yhteisellä tekemisellä voidaan ilmasto- ja energia-asioissa edetä jopa suurin harppauksin. Myös muiden kuntien kannattaa hyödyntää ilmastotyössään tätä kotitalouksien keskinäisen vuorovaikutuksen merkityksestä kertovaa tietoa sekä kokemusta sosiaalisen kulttuurin kehittämisestä.

Tietämyksen lisääminen ei siis yksistään riitä. Viiden A:n energiatiedon lukutaidon ytimestä nimenomaan asenne, mutta myös kokemus tavoitteen tärkeydestä ja kollektiivinen tahtotila nousevat muutoksessa vähintään yhtä tärkeiksi tekijöiksi.

Energiatiedon lukutaidon väitöskirjatutkimukseen liittyvä kysely lähetettiin satunnaisotoksena 700 iiläiselle ja 2000 suomalaiselle postitse syyskuussa 2018. Vastauksia iiläisiltä saatiin 92, vastausprosentti oli 13,1%. Vastauksia muilta suomalaisilta saatiin 323, vastausprosentti oli 16,2%.

Kuvat: iStock.

Kirjoittaja:

Teija Keränen

tohtorikoulutettava

[BCDC Vuorovaikutus -tiimi](#)

teija.keranen(a)oulu.fi

[Oulun yliopiston BCDC Energiablogissa ->](#)